

TÜRKİYE’DE YEREL YÖNETİMLER YAZININDA ÇEVRE: LİSANSÜSTÜ TEZLER ÜZERİNDEN BİBLİYOGRAFİK BİR İNCELEME

Gülizar ÇAKIR SÜMER*

Özet

Yerel yönetimler, çevre ile ilgili görev ve sorumlulukları yasalarla açıkça belirlenmiş yönetim birimleridir. Hem çevre sorunlarının ulaştığı boyut, hem de yasalarla yapılan düzenlemeler yerel yönetimleri çevre konusunda önemli yönetim birimleri haline getirmiştir. Çevreye yönelik görev ve sorumluluklarının yasalarla düzenleme konusu yapılması, çevre sorunlarının daha çok kent mekânına özgü olması gibi nedenler, çevre konusunu yerel yönetim yazınına da taşımıştır. Yerel yönetimler yazınında çevre ve çevre sorunları da ele alınmaya ve tartışılmaya başlamıştır.

Bu çalışmanın amacı, yerel yönetim yazınının önemli bir bölümünü oluşturan lisansüstü tezlere (bilim uzmanlığı ve doktora tezlerine) çevre konularının ve çevre sorunlarının yansıma düzeyini ortaya koymaktır.

Anahtar Sözcükler: Yerel yönetimler, yerel yönetim yazını, çevre, çevre sorunları.

Environment In The Literature Of The Local Governments In Turkey: An Bibliographic Analysis On The Graduate Thesis And Ph. D. Dissertation

Abstract

Local governments are the administration units of which tasks and responsibilities about the environment are clearly defined by laws. Both the dimension that the environment problems have reached and the arrangements done by laws have made the local governments important administration units. The reasons as the tasks and responsibilities which have been made an arrangement issue by laws and the environment problems that have been peculiar to the urban locations most have caused to discuss the environment issue in the local governments’ literature. The environment and environment problems have been discussed and argued out in the local governments’ literature.

This study aims to introduce the reflection level of the environment issues and environment problems in the graduate thesis and Ph. D. dissertations composing an important part of the local governments’ literature.

Keywords: The local governments, the local governments’ literature, environment, environmental problems.

* Araş. Gör. Dr., İnönü Üniversitesi İİBF, Kamu Yönetimi Bölümü, Malatya

GİRİŞ

Uygar yaşama geçişle ortaya çıkan ve uygarlığın gelişimiyle birlikte yoğunluğu artan çevre sorunları, 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren küresel bir boyut kazanmış ve uluslararası çözüm politikalarının ilgi alanı haline gelmiştir.

Dünyada olduğu gibi Türkiye’de de çevre sorunlarının ortaya çıkışını önlemek ve mevcut çevre sorunlarını gidermek amacıyla pek çok yasal ve kurumsal düzenleme yapılmıştır. Bunlar içinde çevreye yönelik en önemli kurumsal oluşum, Çevre ve Orman Bakanlığı iken, en üst yasal düzenleme ise 2872 Sayılı Çevre Kanunu’dur. Bu yasal ve kurumsal düzenlemelere ek olarak, çevre ile ilgili görev ve sorumlulukları tanımlayan geniş bir çevre mevzuatı da bulunmaktadır. Bu mevzuat içinde yerel yönetimlere çevre ile ilgili görevler yükleyen önemli yasalar bulunmaktadır.

Çevre sorunları öncelikle kentin ve kentlinin sorunu olduğundan kent yönetiminden sorumlu olan belediyeleri yakından ilgilendirmektedir (Keleş, 1993: 472). Bu nedenle çeşitli yasalarla belediyelere çevre konusunda yetki ve görevler verilmiştir.

Yerel yönetimlerin çevreyle ilgili görev ve sorumluluklarının açıkça belirlendiği ilk düzenlemeye, 1913 tarihli İdare-i Hususiye Vilayet’te (1987’ İl Özel İdaresi Kanunu olarak değiştirilen Kanun’da) rastlanılmaktadır. Kanunun 78. maddesinde göl ve bataklıkların ıslahı ile orman yetiştirmeye müsait alanlarda orman yetiştirilmesi, yabancı ağaçların aşılınarak verimli hale getirilmesi gibi hükümler yer almaktadır (İl Özel İdaresi Kanunu, 1913). İl Özel İdaresi Kanunu’nda çeşitli zamanlarda yapılan değişikliklerle çevreye ilişkin yeni görevler eklenmiştir. 2005 yılında Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu’nun 6. maddesi “...ilin çevre düzeni planı, bayındırlık ve iskan, toprağın korunması, erozyonun önlenmesi..il sınırları içinde, ..su, kanalizasyon, katı atık, çevre.., orman köylerinin desteklenmesi, ağaçlandırma, park ve bahçe tesisine ilişkin hizmetleri belediye sınırları dışında yapmakla görevli ve yetkilidir” (İl Özel İdaresi Kanunu, 2005) ifadeleriyle il özel idarelerinin çevre alanındaki görev ve sorumluluklarını belirtmiştir.

Köylere yönelik olarak çıkartılan 1924 tarihli Köy Kanunu’nda da köy yönetimlerine çevreyle ilgili olarak yüklenen görev ve sorumlulukların ilk örnekleri bulunmaktadır. Kanun’un 13. maddesinde sıtmanın önüne geçilmesi için su birikintilerinin kurutulması, temiz kanallardan kapalı olarak içme suyunun sağlanması, tuvaletlerin kapalı ve kuyulu olması, evlerden çıkan pis sular için üstü kapalı akıntı yapılması, evlerin ve sokakların temiz tutulması gibi çevreyle ve çevre sağlığıyla ilgili görevler sıralanmıştır (Köy İdaresi ile İlgili Mevzuat, 1991).

En önemli yerel yönetim birimlerinden birisi olan Belediyelere ait 1930 yılında yürürlüğe giren Belediye Kanunu’nda da belediyelere ait çevre görev ve sorumluluklarına yer verilmiştir. Bu kanununun 15. maddesi, umuma açık yerlerin temizlik ve düzeni, kamu kullanımına açık yapılarda satılan ve kullanılan şeylerin temizliği, orman, bağ, bahçe, tarla, çayır, meraların zarardan korunması ve suların

temiz tutulması gibi daha çok çevre sağlığının korunmasına yönelik görevlerden bahsetmektedir (Belediye Kanunu, 1930). 2005'te yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun, "Belediyelerin Görev ve Sorumlulukları" başlıklı 14. maddesinde belediyeler "...çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık..., ağaçlandırma park ve yeşil alanlara" yönelik hizmetleri yapma ve yaptırma konularında yetkili kılındığı gibi, "...kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlama.." (Belediye Kanunu, 2005) konularında da sorumlu tutulmuştur.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun, "Büyükşehir Belediyesinin Görev, Yetki ve Sorumlulukları" başlığı altında büyükşehir belediyelerine; sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygun olarak çevrenin, tarım alanlarının ve su havzalarının korunması, ağaçlandırma, hafriyat toprağı, moloz, kum ve çakıl depolama alanları, odun ve kömür satış ve depolama alanlarının belirlenmesi ve bunların çevre kirliliğine yol açmayacak şekilde taşınmaları, katı atıkların toplanma, taşınma, depolama, bertarafı ve yeniden değerlendirilmesi, sanayi ve tıbbi atıklarla ilgili hizmetleri yürütmek ve deniz araçlarından kaynaklanan atıkların toplanıp arıtılmasıyla ilgili konularda (Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 2004) gerekli düzenleme ve hizmetleri yerine getirme gibi görev, yetki ve sorumluluklar verilmiştir.

Çevre sorunlarının küresel ölçekte artan önemine koşut olarak meydana gelen gelişmeler de yerel yönetimleri çevre alanında en önemli aktörlerden birisi durumuna getirmiştir. 1992'de Rio'da düzenlenen Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı'nın ana çıktılarında birisi olan Gündem 21, yerel yönetimlere, sivil toplum örgütleri ve diğer ortaklarla birlikte çevre koruma ve geliştirmede, planlama, karar alma ve uygulama alanlarında daha etkin işlevler yüklemiştir.

Bu çalışmada, yerel yönetimlere çevre alanında verilen görev ve sorumlulukların yerel yönetim yazınında ne derecede yer bulduğunun ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu nedenle yerel yönetimler yazınının önemli kaynaklarından olan lisansüstü tezler incelenerek, yerel yönetim yazınında çevre ve çevre sorunlarının ne yoğunlukta ve hangi konularda ele alındığı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Araştırma kapsamına giren tezlerin belirlenmesinde, Yükseköğretim Kurulu (YÖK)'nin resmi web sitesinde yer alan ulusal tez veri tabanı kullanılmıştır. Buna ek olarak yerel yönetimler alanında yazılmış kitap, makale ve benzeri türde bilimsel çalışmaların kaynakçaları taranmış ve çeşitli üniversitelerin enstitülerine ait resmi web sitelerinden tamamlanmış tezler saptanmıştır. Ayrıca yerel yönetimler alanında önemli çalışmalar gerçekleştiren TODAİE'de hazırlanmış tezler de taranarak çalışmaya dahil edilmiştir. Bu incelemeler sonucunda çalışma konusuyla doğrudan ilgili 846 adet teze ulaşılmıştır. Bu tezler içerisinde çalışmanın ana konusunu oluşturan "yerel yönetimler ve çevre" alanında hazırlanmış tezler belirlenmiştir. Böylece, "yerel yönetimler ve çevre" ilişkilerini

ele alan toplam 40 adet lisansüstü tez saptanmıştır. Yerel yönetimler yazınında çevre konusunun değerlendirmesi ise bu 40 tez üzerinden yapılmıştır.

Bu değerlendirmede şöyle bir yöntem izlenmiştir: Öncelikle dönemlere, hazırlandığı üniversiteye ve konulara göre yerel yönetimler konusunda hazırlanmış tezler sınıflandırılmıştır. Daha sonra yerel yönetimler alanında çevre ve çevre sorunları konusuna yönelik tezlerin hazırlandığı üniversite ve hazırlandığı dönem ortaya konularak, çevre konulu tezler dönemlere ve konulara göre incelenmiştir. Böylece bu tez türü çalışmalar üzerinden yerel yönetim yazınında çevre konusu değerlendirmeye alınmıştır. Değerlendirme, araştırmacı tarafından hazırlanan çizelgelerle ortaya konulmuş ve yorumlanmıştır.

2. Türkiye’de Yerel Yönetimler Yazını ve Çevre

Yapılan incelemelerde Türkiye’de “yerel yönetimler ve çevre” konusunda kaynakça (bibliyografya) türünde bir yapıta ulaşılamamıştır. Bu anlamda, bu çalışma, “yerel yönetimler ve çevre” konusunda hazırlanan lisansüstü tezleri bir araya getirip, sunması bakımından bir bibliyografya denemesi olarak da değerlendirilebilir (Ek-1).

Yerel yönetimlerin çevre konusundaki görev ve sorumluluklarına ve yerel yönetimlerce yürütülen etkinliklere yönelik inceleme ve araştırmalar da yerel yönetimler yazınına yansımıştır. Ancak, yerel yönetimlere kanunlarla çevre görevlerinin verilmesi, 1913 tarihli İl Özel İdaresi Kanunu’na kadar gitmesine rağmen, yerel yönetim ve çevre ilişkilerine yönelik yazılı yapıtlar çok daha geç bir zamanda ortaya konulmaya başlamıştır.

1945’ten günümüze kadar olan süreçte, çevre bibliyografyaları da taranarak hazırlanan “Türkiye Çevre Alanyazını Kaynakçası:1945–2006” adlı çalışma, yerel yönetimler ve çevre ilişkilerine yönelik yazılı yapıtların 1960’lı yıllarla birlikte ortaya çıkmaya başladığını ortaya koymuştur. Konuya yönelik makale düzeyindeki ilk yazılı eserlerde ise hava kirliliğinin çözümünde yerel yönetimlerin sorumlulukları ele alınmıştır (Çakır Sümer, 2007: 106).

Yerel yönetimler ve çevre arasındaki ilişkilerin bilimsel ortamda tartışılması amacıyla bazı sempozyum, kongre ve seminer türü etkinlikler de gerçekleştirilmiştir. Doğrudan yerel yönetimleri ilgilendiren kentlerdeki yeşil alanlar ile kentlerin çöp sorununa yönelik olarak 1977’de gerçekleştirilen iki sempozyum önemlidir. Çevre Koruma ve Yeşillendirme Derneği tarafından düzenlenen bu sempozyumlardan birincisi, “Kentlerdeki Yeşil Alanların Korunması ve Geliştirilmesi Sempozyumu”dur. İkincisi ise “Kentlerin Çöp Sorununun Çözülmesi ve Değerlendirilmesi Sempozyumu”dur. Bu iki sempozyum, sunulan bildirimlerle yerel yönetimler ve çevre ilişkilerinin doğrudan tartışmaya açıldığı ilk etkinlikler olarak değerlendirilebilir.

Yerel yönetimler ve çevre konularına yönelik makale türü yayınların üretimine ek olarak, 1980’li yıllarda ilk kez kitap türü yayınlar basılmaya başlanmıştır. Yapılan incelemeler, konuya yönelik ilk kitabın (Meriç, 1983), “Çevre Sorunları ve Belediyeler” başlığıyla yayımlandığını ortaya koymaktadır.

Ayrıca, “Çevre Koruması ve Hukuki Dayanaklar: Belediyelerin Sorunları ve Öneriler” (Sevi, 1985) adlı bir çalışma da yayımlanmıştır.

Makale, kitap ve bildiri türü yayınlara ek olarak tez türü araştırmaya dayalı çalışmaların da 1980’li yıllarla birlikte ortaya konulmaya başlandığı görülmektedir. Daha açık bir ifadeyle, “yerel yönetimler ve çevre ilişkisi üniversitelerin öncelikle sosyal bilimler enstitülerinde, doktora ve bilim uzmanlığı tezleri olarak üretilmeye başlamıştır” denilebilir. Bu anlamda “Metropolitan Yönetimler ve Çevre” (Budak Kınış, 1988), başlıklı tez ilk örneklerden birisi olarak gösterilebilir. Bunun yanında 1989’da tamamlanan iki tez araştırması da yerel yönetimler ve çevre ilişkilerini ele alması bakımından önemlidir. Bu tezler şunlardır: “Çevre Sorunları ve Mahalli İdareler” ve “Genel Olarak Metropolitan Yönetimler ve Yerel Yönetimlerin Çevre Konusunda Sosyo-Ekonomik Yaklaşımları.”

Geçen zamanla birlikte yerel yönetimler-çevre ilişkisini ele alan makale, kitap, bildiri ve benzer yayınların sayısında artış meydana gelmiştir. Aynı şekilde bu konuda yazılan tezlerin de sayısı artmıştır.

3. Hazırladığı Döneme, Üniversiteye ve Konulara Göre Yerel Yönetim Alanında Yazılmış Lisansüstü Tezler

Tezlerin değişik açılardan incelenmesinde belli dönemler esas alınmıştır. Bu dönemler, 1970’li yıllardan başlamak üzere onar yıllık dönemler biçiminde belirlenmiştir. İlk inceleme dönemi olarak 1970’li yılların alınmasının nedeni, yerel yönetimler alanında saptanan ilk çalışmaların (tez araştırmalarının) 1970’li yıllarda yapılmış olmasıdır.

Tablo 1, Türkiye’de yerel yönetimler konusunda hazırlanmış bilim uzmanlığı ve doktora tezlerinin hangi dönemlerde yoğunlaştığını ortaya koymaktadır.

Tablo 1: Hazırladığı Dönemlere Göre Bilim Uzmanlığı ve Doktora Tezleri

Dönem	Bilim Uzmanlığı		Doktora		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
1970-1979	2	0.27	5	3.90	7	0.82
1980-1989	51	7.10	10	7.81	61	7.21
1990-1999	326	45.40	39	30.46	365	43.14
2000-2007	339	47.21	74	57.81	413	48.81
Toplam	718	100	128	100	846	100

Bu çalışma kapsamında Türkiye’de yerel yönetimler alanında hazırlanan tezlerin ilk örneklerinin 1970’li yıllarla birlikte ortaya konulduğu saptanmıştır. Hazırlanan tezlerin % 0.27’lik kısmı 1970’li yıllarda ortaya konulmuştur. Bu bağlamda, 1970’li yıllar, yerel yönetimlere ilişkin yazılmış tezler bakımından % 1’lere bile ulaşamayan bir dönem olmuştur. 1970’li yıllardan günümüze kadar

olan dönemde yerel yönetimler konusunda hazırlanan tezlerde önemli oranda artış dikkati çekmektedir. 1980'li yıllarda yerel yönetimler alanında hazırlanan tezlerin oranı % 7.10 olmuştur. Bilim uzmanlığı ve doktora tezlerinde ciddi düzeyde bir artış ancak 1990'lı yıllarla birlikte gerçekleşmiştir. Bu anlamda, tezlerin % 92.61'lik kısmı 1990'lı yıllardan itibaren ortaya konulmuştur. Hazırlanan tezler arasında bilim uzmanlığı tezlerinin oranı % 85, doktora tezlerinin oranı ise % 15 olarak saptanmıştır. Yerel yönetimler alanında en çok sayıda tez yazılmış yıllar sırasıyla şunlardır: 2006 (74), 2002 (71), 1999 (58).

Yerel yönetimler alanında hazırlanmış bilim uzmanlığı ve doktora tezlerinin hazırlandıkları üniversitelere göre dağılımı Çizelge-2'de verilmektedir. Çizelge-2, yerel yönetimler alanında, sayı olarak, en fazla tez hazırlanan üniversiteden en az tezin hazırlandığı üniversiteye ve bu çalışma kapsamında oluşturulan tarihsel dönemlere göre oluşturulmuştur.

1970'li yıllarda yazılmış tezlerin toplamı yedi olup, bunların dört tanesi (% 57.14) Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde (SBF) hazırlanmıştır. Böylece Ankara Üniversitesi bu konuda ilk sırada yer alan üniversite olmuştur. Ankara Üniversitesi SBF'den sonra konuya yönelik hazırlanan tezlerde TODAİE iki tez ile ikinci, İstanbul Teknik Üniversitesi ise bir teze üçüncü sırada yer almıştır. 1980'li yıllarda yerel yönetimler alanında tez hazırlanan üniversite sayısı TODAİE ile birlikte on olup, en fazla tezin hazırlandığı ilk üç üniversite ise İstanbul Üniversitesi (% 35.48), Gazi Üniversitesi (% 22.58) ve TODAİE'dir (%14.51). 1990'lı yıllar, yerel yönetimlere yönelik tezlerin yazıldığı üniversite sayısındaki önemli artışın yaşandığı yıllar olmuştur. 1980'li yıllarda olduğu gibi 1990'lı yıllarda da tez sayısı açısından birinci sırada yer alan üniversite İstanbul Üniversitesi'dir (% 17.53). TODAİE ikinci (% 10.68) ve Ankara Üniversitesi üçüncü (% 9.86) sırada yer almıştır.

2000-2007 yılları arasındaki dönemde ise yerel yönetimlere yönelik tez üretimi bakımından Ankara Üniversitesi ve Marmara Üniversitesi birinci (%13.34), Gazi Üniversitesi ikinci (%7.76) ve Sakarya Üniversitesi üçüncü (%6.79) sırada yer almıştır.

Tablo 2'den ortaya çıkan genel sonuç şöyle özetlenebilir: 1970-2007 yılları arasında Türkiye'de yerel yönetimler alanında hazırlanan bilim uzmanlığı ve doktora tezleri bakımından İstanbul Üniversitesi birinci (% 12.58), Ankara Üniversitesi ikinci (% 11.82), Marmara Üniversitesi üçüncü (% 9.57) ve Gazi Üniversitesi dördüncü sırada (% 8.74) yer almaktadır. Hazırlanan lisansüstü tezlerin büyük çoğunluğunun Ankara ve İstanbul gibi büyük kent üniversitelerinde hazırlandığı ayrı bir bulgu olarak dikkat çekmektedir.

Tablo -2: Yerel Yönetimler Konusunda Hazırlanmış Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversitenin Adı	Dönemler								Toplam	
	1970-1979		1980-1989		1990-1999		2000-2007			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
İstanbul Üniversitesi	-	-	22	36.06	64	17.53	23	5.56	109	12.88
Ankara Üniversitesi	4	57.14	5	8.19	36	9.86	55	13.31	100	11.82
Marmara Üniversitesi	-	-	2	3.27	24	6.57	55	13.31	81	9.57
Gazi Üniversitesi	-	-	14	22.95	28	7.67	32	7.74	74	8.74
TODAİE	2	28.57	8	13.11	39	10.68	17	4.11	66	7.80
Dokuz Eylül Üniversitesi	-	-	2	3.27	21	5.75	26	6.29	49	5.79
Sakarya Üniversitesi	-	-	-	-	14	3.83	28	6.77	42	4.96
Ortaoğu Teknik Üniv.	-	-	-	-	10	2.73	13	3.14	23	2.71
Selçuk Üniversitesi	-	-	2	3.27	5	1.36	15	3.63	22	2.60
Anadolu Üniversitesi	-	-	3	4.91	12	3.28	6	1.45	21	2.48
Dumlupınar Üniversitesi	-	-	-	-	4	1.09	17	4.11	21	2.48
Uludağ Üniversitesi	-	-	1	1.63	11	3.01	8	1.93	20	2.36
Hacettepe Üniversitesi	-	-	2	3.27	7	1.91	5	1.21	14	1.65
İnönü Üniversitesi	-	-	-	-	12	3.28	1	0.24	13	1.53
Afyon Kocatepe Üniv.	-	-	-	-	6	1.64	6	1.45	12	1.41
Kocaeli Üniversitesi	-	-	-	-	4	1.09	8	1.93	12	1.41
Süleyman Demirel Üniv.	-	-	-	-	5	1.36	7	1.69	12	1.41
Karadeniz Teknik Üniv.	-	-	-	-	7	1.91	4	0.96	11	1.30
Yıldız Teknik Üniversitesi	-	-	-	-	6	1.64	5	1.21	11	1.30
Celal Bayar Üniversitesi	-	-	-	-	7	1.91	3	0.72	10	1.18
Çukurova Üniversitesi	-	-	-	-	6	1.64	3	0.72	9	1.06
Trakya Üniversitesi	-	-	-	-	2	0.54	6	1.45	8	0.94
Abant İzzet Baysal Üniv.	-	-	-	-	1	0.27	6	1.45	7	0.82
Kırıkkale Üniversitesi	-	-	-	-	4	1.09	3	0.72	7	0.82
Atatürk Üniversitesi	-	-	-	-	5	1.36	1	0.24	6	0.70
Çanakkale 18 Mart Üniv.	-	-	-	-	4	1.09	2	0.48	6	0.70
Muğla Üniversitesi	-	-	-	-	1	0.27	5	1.21	6	0.70
Cumhuriyet Üniversitesi	-	-	-	-	1	0.27	5	1.21	6	0.70
Akdeniz Üniversitesi	-	-	-	-	1	0.27	4	0.96	5	0.59
Ege Üniversitesi	-	-	-	-	4	1.09	1	0.24	5	0.59
Pamukkale Üniversitesi	-	-	-	-	1	0.27	4	0.96	5	0.59
Mersin Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	5	1.21	5	0.59
Gebze Yüksek Tekn. Ens.	-	-	-	-	3	0.82	2	0.48	5	0.59
İstanbul Teknik Üniv.	1	14.28	-	-	1	0.27	2	0.48	4	0.47
Erciyes Üniversitesi	-	-	-	-	1	0.27	3	0.72	4	0.47
Dicle Üniversitesi	-	-	-	-	2	0.54	2	0.48	4	0.47
Fırat Üniversitesi	-	-	-	-	1	0.27	2	0.48	3	0.35
Gaziantep Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	3	0.72	3	0.35
Gaziosmanpaşa Üniv.	-	-	-	-	-	-	3	0.72	3	0.35
Sütçü İmam Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	3	0.72	3	0.35
Niğde Üniversitesi	-	-	-	-	1	0.27	1	0.24	2	0.23
Boğaziçi Üniversitesi	-	-	-	-	1	0.27	1	0.24	2	0.23
Van Yüzüncü Yıl Üniv.	-	-	-	-	1	0.27	1	0.24	2	0.23
Mustafa Kemal Üniv.	-	-	-	-	-	-	2	0.48	2	0.23
Adnan Menderes Üniv.	-	-	-	-	-	-	2	0.48	2	0.23
Çağ Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	2	0.48	2	0.23
Ondokuz Mayıs Üniv.	-	-	-	-	1	0.27	-	-	1	0.11
Karadimas Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	1	0.24	1	0.11
Balıkesir Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	1	0.24	1	0.11
Mimar Sinan Üniversitesi	-	-	-	-	1	0.27	-	-	1	0.11
İzmir Yüksek Tekn. Ens.	-	-	-	-	-	-	1	0.24	1	0.11
Fatih Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	1	0.24	1	0.11
Bilkent Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	1	0.24	1	0.11
Toplam	7	100	61	100	365	100	413	100	846	100

Türkiye'deki üniversitelerde yerel yönetimler alanında yazılmış tezlerde hangi konuların ne yoğunlukta işlendiğinin ortaya konulması araştırmanın ana amacına ulaşması açısından gereklidir. Böylece, bir tarafta konuların yoğunluk düzeyi saptanmakta, diğer tarafta ise, çevre konularının yerel yönetimler alanında yazılmış tezlerde ne derece yer bulduğu ortaya konulmaktadır.

Tezlerde ele alınan konuların belli ana başlıklar altında toplanması gerekliliğinden hareketle 13 konu başlığı oluşturulmuştur. Bu konu başlıkları şöyledir: (1) Tarihsel süreç içerisinde yerel yönetimler, organları ve işlevleri, (2) Mali, ekonomik yapı ve girişimler, (3) Hizmetler, hizmet birlikleri ve yöntemleri, (4) Yeniden yapılanma, (5) Yerel demokrasi, (6) Merkezi yönetim ve yerel yönetim arasındaki ilişkiler, (7) Yerel yönetim personeli, yönetimi, eğitimi, sorunları, (8) Çevre ve çevre sorunları, (9) Dünyada yerel yönetimler, (10) Halkla ilişkiler, (11) Kentleşme, (12) Mevzuat, (13) Diğer konular.

Tablo 3'te tezlerin konulara göre incelemesi, yine belirlenen dönemler üzerinden verilmektedir.

Tablo 3: Dönemlere Göre Tezlerde Ele Alınan Konular

Tez Konusu	Dönemler								Toplam	
	1970-1979		1980-1989		1990-1999		2000-2007		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
Tarihsel süreçte yerel yönetimler, organları	1	14.28	26	42.62	63	17.26	49	11.86	139	16.43
Ekonomi	2	28.57	6	9.83	67	18.35	56	13.55	131	15.48
Hizmetler	2	28.57	5	8.19	33	9.04	41	9.92	81	9.57
Yeniden yapılanma	1	14.28	3	4.91	49	13.42	97	23.48	150	17.73
Yerel demokrasi	-	-	2	3.27	22	6.02	41	9.92	65	7.68
Merkezi -yerel yönetim ilişkileri	-	-	1	1.63	33	9.04	17	4.11	51	6.02
Personel	-	-	2	3.27	20	5.47	15	3.63	37	4.37
Çevre ve çevre sorunları	-	-	3	4.91	17	1.91	20	4.84	40	4.72
Dünyada yerel yönetimler	-	-	2	3.27	14	3.83	17	4.11	33	3.90
Halkla ilişkiler	-	-	4	6.55	19	5.20	13	3.14	36	4.25
Kentleşme	-	-	7	11.47	13	3.56	13	3.14	33	3.90
Mevzuat	-	-	-	-	2	0.54	10	2.42	12	1.41
Diğer	1	14.28	-	-	13	3.56	24	5.81	38	4.49
Toplam	7	100	61	100	365	100	413	100	846	100

Yerel yönetimlere yönelik tezlerin konulara göre incelemesinde, 1970'li yıllarda mali-ekonomik yapı, yeniden yapılanma, hizmetler, yerel yönetimlerin gelişimi ve organlarına yönelik çalışmaların tezlerde yansdığı görülmüştür. 1970'li yıllarda belirgin bir biçimde tezlerde yansıyan bir konu bulunmamaktadır. Ancak, "yerel yönetimler tarafından sunulan hizmetler" ile "yerel yönetimler ekonomisi"ne yönelik araştırmaların diğerlerine oranla daha fazla ele alındığı görülmektedir.

1980'li yıllar, 1970'li yıllara oranla tez sayısında önemli artışların olduğu bir dönem olarak dikkat çekmektedir. Konu sayısında çeşitlenme bu dönemde başlamıştır. Hazırlanan tezler içerisinde "yerel yönetimlerin tarihsel süreç içerisinde gelişimi, organları ve işlevleri" en çok işlenen konu olmuştur (% 42.62).

İkinci konuyu “kentleşme” oluşturmaktadır (% 11.47). “Yerel yönetimler ekonomisi” üçüncü (% 9.83) ve “hizmetler” ise dördüncü sırada (% 8.19) yer almaktadır.

1990’lı yıllar boyunca “yerel yönetimler ekonomisi” konusu ön plana çıkmış ve en fazla tez (% 18.35) bu konuda hazırlanmıştır. En çok ele alınan ikinci konuyu ise “tarihsel süreçte yerel yönetimler, organları, işlevleri” (% 17.26) oluşturmuştur. “Yerel yönetimlerin yeniden yapılandırılması” konusuna yönelik tezler üçüncü sırada (% 13.42) yer alırken, yerel yönetimlerce sunulan hizmetler ve “merkezi yönetim-yerel yönetimler arasındaki ilişkiler” konusu dördüncü (% 9.04) sırada yer almıştır.

2000’li yıllarda yazılmış tezlerde ağırlıklı olarak işlenen konu (% 23.54) ise “yerel yönetimlerin yeniden yapılanması” konusudur. 1990’lı yıllarda en çok ele alınan “yerel yönetimler ekonomisi”, 2000’li yıllarda ikinci sırada yer almıştır (% 13.59). “Tarihsel süreçte yerel yönetimler” üçüncü (% 11.65) ve “hizmetler” ile “yerel demokrasi” dördüncü (% 9.95) sırada tezlerde ele alınan konular olarak dikkat çekmektedir.

Yerel yönetimlere yönelik tezlerin tüm inceleme dönemlerine göre yapılan genel değerlendirmesinde ise “yerel yönetimlerde yeniden yapılanma”nın en çok ele alınan konu (% 17.75) olduğu görülmüştür. Bunu sırasıyla, “tarihsel süreçte yerel yönetimler, organları, işlevleri” (% 16.33), “ekonomik yapı” (% 15.50), “yerel yönetimlerce sunulan hizmetler” (% 9.58) takip etmiştir.

Yerel yönetimler alanında en çok ele alınan konuların tarihsel süreç içinde karşılaştırılması bakımından Önder’in (2003:52) çalışması anlamlıdır. Önder, çalışmasında Çağdaş Yerel Yönetimler dergisinin yayına başladığı 1992 yılı ile 2002 yılları arasını inceleme dönemi olarak almıştır. Bu araştırmanın sonuçlarına göre, en fazla işlenen ilk beş konu sırasıyla şöyledir: Dünyada yerel yönetimler (% 14,3), kentleşme ve çevre (% 14), yerel yönetim türleri ve organları (% 11.4), yeniden yapılanma (% 10) ve yerel yönetimlerin mali-ekonomik yapısı (% 9.7).

1980 öncesi dönemde, çevre, çevre sorunları ve yerel yönetim ilişkilerini ele alan herhangi bir teze ulaşılamamıştır. 1980’li yıllarda çevre konusuna yönelik hazırlanan tezlerin aynı dönemde hazırlanan toplam tezlere oranı % 4.91 olarak gerçekleşmiş iken, bu oran 1990’lı yıllarda % 1.91’e gerilemiş ve 2000-2007 döneminde ise % 4.85’e yükselmiştir. Yerel yönetimler ve çevre konusuna yönelik hazırlanan tezlerin, yerel yönetimler alanında hazırlanan toplam tezlere oranı ise % 4.73 olarak gerçekleşmiştir. Önder’in (2003:50) çalışmasında, çevre konusunda toplam 14 makalenin yayımlandığı, bunun toplam makalelere oranının ise % 4 olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

4. “Yerel Yönetimler ve Çevre” Konusunda Hazırlanmış Tezler

Bu çalışma kapsamında yerel yönetimler ve çevre ilişkilerini ele alan 40 adet tez saptanmıştır. Bu tezlere bakıldığında, bunların daha çok bilim uzmanlığı (% 89) düzeyinde hazırlanan tezler olduğu dikkat çekmektedir. Doktora düzeyinde tezler ise 2000’li yıllarla birlikte hazırlanmaya başlamıştır. Yerel yönetimler ve

çevreye yönelik tezlerin ortaya konulma dönemi 1980'li yıllar olarak saptanmaktadır.

Tablo 4: Yerel Yönetimler ve Çevreye Yönelik Tezlerin Dağılımı

Dönem	Bilim Uzmanlığı		Doktora		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
1970-1979	-	-	-	-	-	-
1980-1989	3	8.10	-	-	3	7.5
1990-1999	17	45.94	-	-	17	42.5
2000-2007	17	45.94	3	100	20	50
Toplam	37	100	3	100	40	100

Tablo 4'ten ortaya çıkan sonuca göre, Türkiye'de yerel yönetimlerin çevre ve çevre sorunlarıyla olan ilişkilerini ele alan tezlerin ortaya çıkış zamanı 1980'li yıllar olarak belirmektedir. Çevre sorunlarındaki dönüşümlerin de etkisiyle yerel yönetimler alanında hazırlanan tezlerde çevre konusu, her bir inceleme döneminde bir önceki döneme oranla daha yoğun biçimde ele alınmıştır. Yerel yönetim ve çevre ilişkilerinin ele alındığı tezlerin % 93'ü 1990 sonrası dönemde ortaya konulmuştur. Bunların da % 54'ü 2000 sonrası döneme aittir.

Tablo 5. Yerel Yönetim-Çevre İlişkilerini Ele Alan Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversite	Dönem								Toplam	
	1970-1979		1980-1989		1990-1999		2000-2007		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
Anadolu Üniv.	-	-	-	-	-	-	1	5	1	2.5
Ankara Üniv.	-	-	-	-	2	11.76	4	20	6	15
Celal Bayar Üniv.	-	-	-	-	1	5.88	-	-	1	2.5
Çukurova Üniv.	-	-	-	-	-	-	1	5	1	2.5
Dokuz Eylül Üniv.	-	-	-	-	1	5.88	2	10	3	7.5
Erciyes Üniv.	-	-	-	-	-	-	1	5	1	2.5
Gazi Üniv.	-	-	-	-	-	-	1	5	1	2.5
İnönü Üniv.	-	-	-	-	2	11.76	-	-	2	5
İstanbul Üniv.	-	-	3	100	-	-	1	5	4	10
Kocaeli Üniv.	-	-	-	-	1	5.88	-	-	1	2.5
Marmara Üniv.	-	-	-	-	-	-	3	15	3	7.5
ODTÜ	-	-	-	-	3	17.64	-	-	3	7.5
Sakarya Üniv.	-	-	-	-	-	-	1	5	1	2.5
S. Demirel Üniv.	-	-	-	-	-	-	1	5	1	2.5
Trakya Üniv.	-	-	-	-	-	-	2	10	2	5
Yıldız Tekn. Üniv.	-	-	-	-	-	-	1	5	1	2.5
TODAİE	-	-	-	-	7	41.17	1	5	8	20
Toplam	-	-	3	100	17	100	20	100	40	100

Yerel yönetimler ve çevre alanında hazırlanan tezlerin üniversitelere göre dağılımına bakıldığında, ilk tezlerin 1980'li yıllarda İstanbul Üniversitesi'nde (% 100) hazırlandığı görülmektedir. 1990'lı yıllarda konuya yönelik ortaya konulan tezler bakımından TODAİE birinci sırada (% 41.17), ODTÜ (% 17.64) ikinci sırada yer almıştır. 2000'li yıllarda ise yerel yönetimler ve çevre ilişkilerini tartışan tezlerin yazıldığı üniversiteler arasında Ankara Üniversitesi (% 20)'lik gibi bir oranla ilk sırayı almıştır.

Tüm inceleme dönemleri üzerinden bir değerlendirme yapıldığında ise karşımıza şöyle bir sonuç çıkmaktadır: Yerel yönetimler ve çevre ilişkilerini inceleyen tezlerin üniversitelere göre dağılımında TODAİE ilk sırada (% 20) yer alırken, Ankara Üniversitesi ikinci (% 15) ve İstanbul Üniversitesi üçüncü (% 10) sırada yer almıştır.

Tablo 6: Yerel Yönetimler ve Çevre İlişkilerini İnceleyen Tezlerin Konulara Göre Dağılımı

Konular	Dönem								Toplam	
	1970-1979		1980-1989		1990-1999		2000-2007		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
Genel Olarak Yerel Yönetimler ve Çevre	-	-	3	100	3	17.64	1	5	7	17.5
Çevre Teknolojileri	-	-	-	-	1	5.88	-	-	1	2.5
Çevre Yönetimi ve Çevre Politikası	-	-	-	-	4	23.52	5	25	9	22.5
Atık ve Atık Yönetimi	-	-	-	-	4	23.52	7	35	11	27.5
Çevre Duyarlılığı	-	-	-	-	-	-	1	5	1	2.5
Çevre Etiği	-	-	-	-	-	-	1	5	1	2.5
Çevre Muhasebesi	-	-	-	-	-	-	1	5	1	2.5
Çevre Koruma	-	-	-	-	1	5.88	1	5	2	5
Çevre Sağlığı	-	-	-	-	2	11.76	2	10	4	10
Diğer	-	-	-	-	2	11.76	1	5	3	7.5
Toplam	-	-	3	100	17	100	20	100	40	100

Yerel yönetimlerin çevre ile olan ilişkilerine yönelik olarak hazırlanmış tezlerin dönemlere göre hangi konularda yoğunlaştığı Tablo 6'da ortaya konulmuştur. Buna göre 1980'li yıllarda yerel yönetimler ve çevre ilişkilerinin ilk örneklerinin ortaya konulmaya başlandığı tezlerin tamamında genel olarak yerel yönetimler ve çevre ilişkileri işlenmiştir. 1990'lı yıllarda çevre yönetimi-çevre politikası ile atık ve atık yönetimi konusu en fazla işlenen (% 23.52) iki konuyu oluşturmuştur. 2000-2007 yılları arasında en çok işlenen konu atık ve atık yönetimi

(% 35) olmuştur. İkinci en çok işlenen konu ise çevre yönetimi ve politikaları (% 25) olmuştur.

Dönemler üzerinden yapılan genel değerlendirmeye göre yerel yönetimler ve çevre alanında en fazla işlenen konu (% 27.5) atık ve atık yönetimidir. Çevre yönetimi ve çevre politikaları (% 22.5) ise ikinci sırada en çok işlenen konu olmuştur.

GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Yerel yönetimlere, değişik yasalarla çevre alanında önemli görev ve sorumluluklar yüklenmiştir. Bu görev ve sorumlulukların dayanağı 1913 yılında çıkarılan İdare-i Hususiye Vilayet Kanunu'na (İl Özel İdaresi Kanunu) kadar uzansa da, yerel yönetimler ve çevre arasındaki ilişkileri ele alan yazılı yapıtların üretilmesi daha geç bir zamanda gerçekleşmiştir. Yerel yönetimler ve çevre ilişkilerinin ele alındığı ilk yazılı yapıtlar olan makalelerin üretimi bile, 1960'lı yıllarla birlikte gerçekleşmiştir. Çevre alanında politika oluşturma, karar alma ve uygulama gibi önemli görev ve sorumlulukları bulunan yerel yönetimlerin, yerel yönetimler-çevre ilişkisi açısından bilimsel nitelikteki tezlere konu edilmesi ancak 1988 yılında yazılan "Metropolitan Yönetimler ve Çevre", başlıklı bir çalışmayla sağlanabilmiştir. Bu bağlamda yerel yönetimler-çevre ilişkisinin bilimsel nitelikteki tezlere erken bir dönemde ve yeterli derinlikte yansımadağı gözlenmektedir.

Yerel yönetimler ile çevre ve çevre sorunları konusunda hazırlanmış tezlerin % 93'ü 1990 sonrası dönemde hazırlanmıştır. Yani "çevre", önemli bir ilgi alanı haline gelmiştir. Bunda, çevre sorunlarının ulaştığı boyuta koşut olarak, küresel ölçekte artan çevre etkinlikleriyle biçimlenen çevre politikaları ve buna koşut olarak kamu yönetimine yüklenen sorumluluklardaki artış etkili olmuştur.

Yerel yönetimlere yönelik olarak hazırlanan 846 adet tezin, konulara göre dağılımında (Çizelge-3), "yeniden yapılanma" konusu (% 17.13) ilk sırada yer alırken, "çevre ve çevre sorunları" konusu yedinci sırada (% 4.72) yer almıştır. 1970'li, 1980'li, 1990'lı ve 2000'li yıllardan oluşan dönemlerin herhangi birinde, tezlerde "çevre" konusu ilk beş konu arasında olmamıştır. Bu sonuç, yerel yönetimlerin, yapılanma, hizmet, ekonomi, demokrasi ve merkezi yönetimle olan ilişkilerine yönelik alanlara daha önem verdiğine yönelik bir bulgu olarak değerlendirilebilir. Yerel yönetimler alanında hazırlanan tezlerde ortaya çıkan konuların önem sırası, Türkiye'de yerel yönetimlerin önceliklerini ve sıkıntılarını ortaya koymasına bakımından da anlamlı olabilir. Çevre konusunda daha etkin ve verimli çalışan yerel yönetimler için, güçlü yerel yönetimlerin varlığı gereklidir. Çünkü, yerel yönetimler güçlü olanakları ölçüsünde görev ve sorumluluklarını yerine getirebilmektedir. Yerel yönetimlerin çevreye yönelik karar ve uygulamaları da doğal olarak yazına yansiyacaktır.

Kaynakça (bibliyografya) türü çalışmalar, ilgili disiplinlere, kurum ve yöneticilere geçmişten günümüze kadar olan dönemde işlenen konuları, sorun alanlarını, eksiklikleri dönemlere göre ortaya koymasına bakımından yol gösterici çalışmalardır. Geçmişten başlayarak yerel yönetim ve çevre ilişkilerini ele alan makale, kitap, bildiri, broşür gibi yayınların bir araya getirilerek geniş bir

kaynakçanın oluşturulması gerekmektedir. Çünkü yerel yönetimler ve çevre ilişkilerinin daha iyi değerlendirilmesine imkân sunacak bütüncül bir yazın (bibliyografya) buna yardımcı olacak özelliğindedir. Bunun için üniversite ve yerel yönetimler arasında işbirliği, bilgi, belge ve deneyim paylaşımı yararlı olabilir. Böylece yerel yönetimlerin çevre konusunda neler yapabileceği, uygulamaların yeniden gözden geçirilmesi, yeni ilgi alanlarının neler olabileceği konularında açıklık sağlanabilir.

İncelenen tezlerde atık- atık yönetimi (% 27.5) ile çevre yönetimi ve politikası (% 22.5) konularında yoğunlaşma göze çarpmaktadır. Ancak yasalarla yerel yönetimlere verilen erozyon, ağaçlandırma, çevre sağlığı, tabiat varlıklarının korunması, yeşil alanlar ve benzer konulardaki görev ve sorumluluklar ile yerel yönetimlerin uygulamaları yeterli düzeyde inceleme konusu yapılmamıştır. Bu tür konuların da derinlemesine incelendiği tez türü bilimsel çalışmaların ortaya konulması, yerel yönetimlerin bu konulardaki yetenek ve sıkıntılarını, uygulamalarını ve uygulamada karşılaşılan sorunları ortaya koyması açısından önemli yararlar sağlayacaktır.

Alan araştırmasına dayalı tezlerde daha çok Ankara, İstanbul ve İzmir gibi büyük kent belediyelerinde atık ve atık yönetimi konuları çalışılmıştır. Diğer belediyelerin de çevreyle ilgili etkinlikleri, eksikleri, varsa örnek alınacak uygulamaları ile sorunlarının ortaya konulduğu tezlerin de ortaya konulması önemli bir boşluğu dolduracaktır.

Ek-1: Yerel Yönetimler ve Çevre Üzerine Hazırlanmış Lisansüstü Tezler*

- KİNİŞ, Sevim (Budak), (1988), **Metropolitan Yönetimler ve Çevre**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilim Uzmanlığı Tezi.
- AVCI, Hüseyin, (1989), **Çevre Sorunları ve Mahalli İdareler**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilim Uzmanlığı Tezi.
- AYVALI, Atilla, (1989), **Genel Olarak Metropolitan Yönetimler ve Yerel Yönetimlerin Çevre Konusunda Sosyo-Ekonomik Yaklaşımları**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilim Uzmanlığı Tezi.
- LEVENT, Mustafa, (1990), **Çevre Sorunlarının Önlenmesinde Yerel Yönetimlere ve Özellikle Belediyelere Düşecek Görev ve Sorumluluklar**, İnönü Üniversitesi SBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ARISOY, Elmas, (1991), **Solid Waste Management Alternatives For The Municipalities Around Gökova Bay (Gökova Körfezinin Etrafındaki Belediyelerde Katı Atık Yönetim Alternatifleri)** ODTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Bilim Uzmanlığı Tezi
- GÜRBÜZ, Hikmet, (1991), **Çevre Sağlığı ve Belediyeler (Ankara-Altındağ Belediyesi Gayrisihhî Müesseseler Örneği)** TODAİE
- ÇETİN, Aydın Yakup, (1992), **Kırsal Alanda İmar Hizmetleri ve Çevre**, TODAİE

* Tezler tarihsel akış sırasına göre ve her bir yıl için kendi içinde alfabetik sıraya konularak verilmiştir.

- GÖKKAYA, Mesut, (1992), **Belediyelerin Katı Atıklarla İlgili İşlevleri ve Bir Yeni Model Önerisi**, TODAİE
- YANKIN, Birsen, (1992), **Çevre, Katılım ve Yerel Yönetim**, TODAİE
- KALELİ, Halil, (1993), **Çevre ve Yerel Yönetimler**, TODAİE
- ŞENGÜL, Mihriban, (1994), **Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) ve Belediyeler**, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilim Uzmanlığı Tezi.
- TORUNOĞLU, Ethem, (1994), **Belediyelerde Yeni Çevre Teknolojilerinin Uygulanabilirliği ve Ankara Örneği**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÜNSAL, Fikret, (1995), **Tarihi ve Doğal Çevrenin Korunması ve Yerel Yönetimler (Ankara Örneği)**, TODAİE
- ARMAĞAN, Ramazan, (1996), **Yerel Yönetimlerde Çevre Hizmetlerini Sunma Yöntemleri ve Karşılaştırmalı Analiz**, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilim Uzmanlığı Tezi.
- SEKMAN, Zeki, (1996), **Kırsal Alan, Turistik Alan ve Endüstri Alanı Belediyelerinin Çevre Sağlığı Çalışmaları**, TODAİE
- AYDIN, Yılmaz, (1997), **Türkiye`de Çevre Yönetiminde Merkez-Yerel Yönetim İlişkisi**, Dokuz Eylül Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilim Uzmanlığı Tezi.
- SANAL, Recep, (1997), **ÖÇKK Başkanlığı'nın Genel Yönetimin Taşra Örgütü ve Mülki ve Yerel Yönetimlerle İlişkileri**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilim Uzmanlığı Tezi.
- CANPOLAT, Füsün, (1998), **Gölbaşı Belediyesi Katı Atık Sahasının Yer Altı Suları ve Yüzey Suları Üzerindeki Etkisinin Hidrokimyasal Değerlendirmesi**, ODTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Bilim Uzmanlığı Tezi.
- FİŞ, Aynur, (1999), **İzmir Saraybahçe Belediye Sınırlarında Toplanan Evsel Katı Atık Miktarları ve Bertaraf Yöntemleri Üzerine Araştırmalar**, Kocaeli Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Bilim Uzmanlığı Tezi.
- SAÇLI, Fatma, (1999), **Local Agenda 21: An Effective Tool For Urban Environmental Management And Participation? (Yerel Gündem 21 Kentsel Çevre Yönetimi ve Katılımın Başarısına Katkıda Bulunan Bir Araç mıdır?)**, ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilim Uzmanlığı Tezi
- PALABIYIK, Hamit, (2001), **Belediyelerde Kentsel Katı Atık Yönetimi: İzmir Büyükşehir Belediyesi Örneği**, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.
- MİRİ, Hüseyin, (2001), **Yerel Yönetimlerin Ekolojik Denge Ağırlıklı Kentsel Planlama Bağlamında İrdelenmesi ve Yeniden Yapılandırılmasına Yönelik Öneri Geliştirilmesi**, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KARADAĞ, Doğan, (2002), **İstanbul Evsel Katı Atık Yönetiminde İlçe Belediyelerinin Rolü ve Katı Atık Bertaraf Maliyetlerinin Araştırılması**, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KARAKAYA, Bahadır, (2002), **Trakya`da Belediyelerin Çevre Duyarlılığı**, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KUDAL, Afife, (2002), **Çevre Yönetiminde Bir Katılım Aracı Olarak Yerel Gündem 21 (İzmit Örneği)**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çevre ABD Bilim Uzmanlığı Tezi.

- KAVLAK, Murat, (2002), **İstanbul Büyükşehir Belediyesi Katı Atık Yönetimi ve İSTAÇ A.Ş. Modeli**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÇETİNKAYA, Süleyman, (2003), **Avrupa Birliği'ne Giriş Sürecinde Ülkemiz Yerel Yönetimlerinde Çevre Politikası**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KASAPOĞLU, Şule, (2003), **Belediyelerde Çevre Muhasebesi Uygulaması**, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilim Uzmanlığı Tezi.
- ÖZDEMİR, Eşe, (2003), **Adana Büyükşehir Belediyesi Asfalt Şantiyesinin Çevresel Etkileri Üzerine Araştırma**, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Bilim Uzmanlığı Tezi.
- MAKAS, Mehmet, (2004), **Kültür ve Tabiat Kaynaklarını Korumada Yerel Yönetimlerin Yeri ve Önemi**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.
- GÜLEÇ, Sevcan, (2004), **Belediyelerde Katı Atık Yönetimi (İl Belediyelerinde Bir Araştırma)**, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilim Uzmanlığı Tezi.
- AKSU, Ahmet, (2005), **Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Çevre Yönetim Sistemi ve Yerel Yönetimler (Karşılaştırmalı Bir Yönetimsel Model Yaklaşımı)**, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilim Uzmanlığı Tezi.
- FIRAT, Azize Serap, (2005), **Belediye Hizmetlerinin Çevre Etiği Yaklaşımı Çerçevesinde Değerlendirilmesi (Ankara Büyükşehir ve Çankaya İlçe Belediyeleri Örneği)**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.
- KIRSAÇLIOĞLU, Ogan, (2005), **Belediyelerde Sürdürülebilir Bir Katı Atık Yönetimi İçin Karar Modeli Önerisi (Tokat Merkez, Turhal, Zile ve Pazar İlçelerinde Bir Uygulama)**, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi.
- AYDINOĞLU, Emine, (2006), **Katı Atık Yönetimi ve Büyükşehir Belediyeleri Uygulamaları**, TODAİE
- DEMİREL, Hasan, (2006), **Katı Atık Sorunları ile İlgili Yerel Yönetimlerin Politikaları**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilim Uzmanlığı Tezi.
- KULAÇ, Alev, (2006), **Eskişehir Tepebaşı Belediyesi İçin Katı Atık Yönetim Sistemi Seçiminde Analitik Serim (ANP) Yaklaşımı**, Anadolu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Bilim Uzmanlığı Tezi.
- AKSU, Tamer, (2007), **Isparta Belediyesi Atıksu Arıtma Tesisinde Oluşan Çamurların Bertaraf Stratejilerinin Araştırılması**, Süleyman Demirel FBE Bilim Uzmanlığı Tezi.
- BATAL, Salih, (2007), **Yerel Yönetimler Açısından Türkiye ve Avrupa Birliği Çevre Politikalarının Mukayeseli Değerlendirmesi**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilim Uzmanlığı Tezi.
- İKİZER, İhsan, (2007), **Avrupa Birliği Perspektifinden İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve Çevre**, Marmara Üniversitesi Avrupa Topluluğu Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi.

KAYNAKÇA

- ÇAKIR SÜMER, Gülizar (2007), *Türkiye Çevre Alanyazını ve Gelişme Aşamaları*, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Malatya.
- KELEŞ, Ruşen (1993), *Kentleşme Politikası*, 2. Basım, Ankara: İmge Kitabevi.

- ÖNDER, Özgür (2003), “Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi’nde Yayımlanan Makalelerin İncelenmesi (1992-2002)”, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, Ankara: TODAİE Yayını: Cilt:12, Sayı:3, 48-67.
- “Belediye Kanunu, 1930”, *Türk Çevre Mevzuatı*, (1999), Ankara: Türkiye Çevre Vakfı Yayını, ss.29-33.
- Belediye Kanunu* (2005), 13.07.2005 Tarihli ve 25874 Sayılı Resmi Gazete, <http://rega.basbakanlik.gov.tr>, (21.03.2008).
- “İl Özel İdaresi Kanunu (1913)”, *Türk Çevre Mevzuatı*, (1999), Ankara: Türkiye Çevre Vakfı Yayını, s.19.
- İl Özel İdaresi Kanunu* (2005), 04.05.2005 Tarihli ve 25745 Sayılı Resmi Gazete, <http://rega.basbakanlik.gov.tr>, (21.03.2008).
- Büyükşehir Belediyesi Kanunu* (2004), 23.7.2004 Tarihli ve 25531 Sayılı Resmi Gazete, <http://rega.basbakanlik.gov.tr> (21.03.2008).